

YATILI İLKÖĞRETİM BÖLGE OKULLARINDAKİ ÖĞRENCİ DEVAMSIZLIKLARININ SEBEPLERİNİN ARAŞTIRILMASI

Murat YILDIZ*

Kamile Şanlı KULA**

ÖZET

Öğrencilerin devamsızlık problemleri, eğitim sürecinin önemli bir sorunu olarak akademik düzeyde araştırma konusu yapılmaktadır. Okulların planlama çalışmalarında da, öğrenci devamsızlıklarının önlenmesi, temel gündem maddelerinden biri olarak ele alınmaktadır. Yapılan çalışmalar sonucunda; her geçen yıl, özellikle ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okul devamsızlıklarının arttığı gözlemlenmiştir. Bu araştırmanın amacı; Yatılı İlköğretim Bölge Okullarında (YİBO) öğrenim gören öğrencilerin devamsızlık nedenlerini belirlemektir. Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma evreni, 2009-2010 eğitim öğretim yılı Güz döneminde Elazığ il merkezindeki bir YİBO'nun 7. ve 8. sınıflarında öğrenim gören toplam 169 öğrenciden oluşmaktadır. Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen "Öğrenci devamsızlık nedenleri" anketi ve okul kayıtlarından elde edilen öğrenci devamsızlıklarına ilişkin bilgilerden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin devamsızlık nedenleri olarak; sağlık sorunları, tatillerden önceki ya da sonraki günler ve Seviye Belirleme Snavı olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar sözcükler: YİBO, İlköğretim Okulu, Öğrenci Devamsızlıkları.

RESEARCHING THE REASONS OF STUDENTS' ABSENTEEISM IN REGIONAL BOARDING PRIMARY SCHOOLS

ABSTRACT

Problems of students' absenteeism have been researched in academic level as an important issue in educational process. Prevention of students' absenteeism is also one of the main agenda items discussed in planning studies of schools. As a result of the researches; it is observed that students' absenteeism, particularly among second level students in primary education, has been increasing every year. The main aim of the research is to indicate the reasons of the students' absenteeism in boarding schools (YİBO). This research was carried out with scanning method. It covers 169, seventh and eighth grade students who are attending boarding schools in Elazığ in 2009-2010 teaching year. The data consists the result of the survey 'the reasons of students' absenteeism' prepared by the researcher and the documents collected from schools

*Murat YILDIZ, Elazığ Milli Eğitim Müdürlüğü, AR-GE Birimi,
muratylz@hotmail.com

**Doç.Dr.Kamile ŞANLI KULA, Ahi Evran Üniversitesi, Matematik Bölümü,
sanli2004@hotmail.com

archive. At the end of the research the reasons of the students' absenteeism was listed as; health problems, the days before and after holidays and the placement exams.

Keywords: *YİBO, Primary School, Students' Absenteeism.*

1. GİRİŞ

Eğitim, bireye yeni davranışlar kazandırmada ya da mevcut davranışları değiştirmede en etkili süreçtir (Ertürk, 1997). Toplumun büyük çoğunluğunun temel eğitimden sonra eğitimlerine devam etmedikleri gerçeği karşısında, ilköğretim eğitiminin süresi ve niteliğinin ne kadar önemli olduğu anlaşılır (Yeşilyaprak, 2005, s. 46). Yatılı ilköğretim bölge okulu; nüfusu az, dağınık, okulu bulunmayan yerleşim yerlerindeki zorunlu öğrenim çağındaki öğrencilerin parasız yatılı, okulun çevresindeki öğrencilerin gündüzlü olarak eğitim-öğretim gördükleri ilköğretim okullarına denir (MEB, 2012).

“Cumhuriyetin ilk yıllarında yatı mektepleri adı ile açılan bu okulların ortaya çıkmasında etkili olan sosyal nedenler; ülke coğrafyası üzerinde yaşayan insanların %80'inin köylerde oturması ve bu nüfusun bazı bölgelerde dağınık halde yerleşmesidir. Bu dönemde okuryazarlık oranının çok düşük olması, mücadele edilmesi gereken önemli bir sorun olmuştur. Bu yerleşkelerde bulunan ilköğretim çağ nüfusunun belirli merkezlerde yatılı ilköğretim bölge ve pansiyonlu ilköğretim okulları kurularak okutulması uygun görülmüştür. Ekonomik olarak; Milli Eğitim Bakanlığı'nın değişik yerleşkelerde yaşayan ilköğretim çağ nüfusunun eğitim öğretim görebilmesi için okul binası, öğretmen ve eğitim araç gereçleri gibi unsurları her köye götürebilecek ekonomik güce sahip olmamasıdır. Bu nedenle belirli merkezlerde yatılı ilköğretim bölge ve pansiyonlu ilköğretim okulları kurularak okutulması uygun görülmüştür. Siyasal olarak; Cumhuriyet yönetimi ile birlikte eski yönetim anlayışının değişimi ile birlikte yapılan inkılapları geniş halk kitlelerine anlatma ve bu değişikliklere uygun vatandaş eğitimi ihtiyacı doğmuştur. Bu nedenle nüfusun çoğunluğunun yaşadığı köylerde ilköğretimi ulaştırmak amacıyla belirli merkezlerde yatılı ilköğretim bölge ve pansiyonlu ilköğretim okullarının kurulması uygun görülmüştür (Cengiz, 2008, s. iii).”

1997–1998 öğretim yılında sekiz yıllık zorunlu öğretim uygulamasının başlatılması ile birlikte YİBO'lar daha da önem kazanmış ve sayıları artırılarak yaygınlaştırılması yoluna gidilmiştir. Böylece, yeni dersliklere ve daha fazla insan gücüne gerek duyulmuştur (Işıkoğlu, 2007, s. v). Ayrıca, tek öğretmenli okulların öğrencileri öğretmenin bildiği tek bir sanattan fazla bir şey öğrenemeyecekleri için yeteneği olan çocukların bölge okullarında eğitim görmeleri arzulanmış ve bütün köy okulları bir bölge okuluna bağlanmaya çalışılmıştır (Kılıç, 2001, s.16).

Devamsızlık, bir öğrencinin okula yönelik olumsuz duygularının bir belirtisi olmakla birlikte tek başına bir etmen değildir (Pehlivan, 2006, s. 14). Devamsızlık nedeni öğrencinin kendisinden, öğretmenlerden, aileden, sağlık ve çevre kaynaklı nedenlerden kaynaklanıyor olabilir. Bu etkenler öğrencilerin eğitim durumunu etkilediği gibi, okuldan soğuyup devamsızlık yapmalarına da neden olabilir. Kızlarda 11, erkeklerde 13 yaşlarında başlayan ergenlik döneminin, ilköğretim ikinci kademesinde yaşanması bazı problemleri de beraberinde getirmektedir (Kalafat, 2007, s. 49). Ergenlik çağında genellikle hem kız hem erkek öğrenciler okuldan soğumaya başlarlar. Başarıda düşüş olur, disiplin sorunları ve okula devamsızlık görülmeye başlar (Rogge, 2001, s. 190). Öğrenciler zamanlarının büyük bir çoğunluğunu okulda öğretmenleri ve

arkadaşları ile geçirmektedir (Çınkır, 2004, s.161). Sınıftaki öğretmen davranışlarının öğretim ortamını etkilediği bilinmektedir. Öğretmenlerin, öğretim ortamını olumlu yönde etkileyebilmeleri için bilgili, neşeli, mutlu, ilgili, güvenilir, insancıl, saygılı, hoşgörülü, anlayışlı, olgun, tarafsız, bireysel farklılıkları dikkate almak gibi birçok özelliğe sahip olmaları gerekir (Yeni hayat, 2007, s. 33). İlköğretim okullarında rehberlik hizmetlerinin çok önemli ve gerekli olduğu bilinmektedir. Fakat yapılan araştırmalar sonucunda bazı ilköğretim okullarında, sınıf rehber öğretmenlerin problemleri çözmeye yönelik yardım etme çalışmalarında yetersiz kaldıkları tespit edilmiştir (Ünal, 2004, s.12). Okul, içinde yaşanan sosyo-kültürel çevreden yalıtılmış ve ayakları yere basmayan bir görünüm içindeyse, okula karşı olumlu tutum geliştirilmesi düşünülemez. Bu nedenle, okul yönetimleri, sosyo-kültürel çevre sorunlarına karşı duyarlı olmalı ve duyarlılığını programlarında ve aktivitelerinde göstermelidir (Yapıcı, 2008, s. 4). Ailenin sosyo-ekonomik koşulları, aile hayatının ruh sağlığını etkilediği gibi, çocuğun kişiliğini de etkiler. Arzularının doyum bulamamasının yanında yoksulluk nedeniyle sürekli olarak açlık ve soğuğa maruz kalan çocuklarda endişe görülür. Bu da kişilik yapısında derin izler bırakabilir ve çocuğun kendini güven içinde hissetmemesi gibi kötü bir sonuç verir (Yavuzer, 1996, s. 153). YİBO öğrencilerin ailelerinin ekonomisinin tarıma dayalı olması, özellikle yaz aylarına doğru öğrencilerini okula göndermeyip tarlada çalıştırmalarına sebebiyet vermektedir (Filiz ve Çalığı, 2001, s. 86). Okulda sağlıklı çevre denince; okul binasının, oyun alanlarının, mutfak ve tuvaletlerin, ısıtma, havalandırma, aydınlatma koşullarının sağlığa uygun olması anlaşılmalıdır. Her okulda temiz ve yeterli kullanma suyu sağlanmalıdır. Okulda sağlık hizmetlerini yürütenlerce okul ve çevresinin kazalara karşı koruma yönünden uygunluğu da kontrol edilmeli ve gerekli olan düzenlemeler yapılmalıdır. Öğrencilere sağlıklı bir çevrede yaşama bilincinin kazandırılmasının sağlık eğitiminin çok önemli bir parçasıdır (Sosyal ve ark., 2008, s.386). İlköğretim okulu öğrencilerinin sağlık problemleriyle ilgili yurt içinde birçok araştırma yapılmış olup, genel olarak sosyo-ekonomik yönden zayıf ailelerin çocuklarının çoğunluğunda, dişlerinde problem, kulaklarında kir tespit edilmiştir. Bunun yanında, el, yüz ve ayaklarının yıkanmadığı, yarıya yakınında parazit olduğu görülmüştür (Güler ve Kubilay, 2004, s. 64).

Öğrencileri devamsızlıkları ile ilgili yapılmış olan çalışmalar aşağıdaki gibi kısaca özetlenebilir.

Weitzman (1982) sık sık ve yoğun biçimde okul devamsızlığı olan öğrencilerin okul başarılarının oldukça düşük olduğu ve mezuniyetten önce okulu bıraktıkları görüşündedir. Kadı (2000) Adana İl Merkezindeki İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sürekli Devamsızlık Nedenlerini araştırmıştır. Devamsızlığın nedenini, öğretmenlerin yeterli rehberliği yapamamasına, ailelerin çocuklarıyla ilgilenmemesine ve kötü arkadaşlık edinmelerine bağlamıştır. Guinan, McGuckin and Ali (2002) ilkokullarda kapsamlı el yıkama programlarının devamsızlık üzerindeki etkilerini incelemiştir. Çalışma neticesinde, el yıkama alışkanlığı olmayan öğrencilerin daha çabuk hastalandıkları ve devamsızlık yaptıkları sonucuna ulaşmışlardır. Pehlivan (2006) tarafından yapılan çalışmada öğrenci devamsızlıkları ile ilgili olarak, ailevi, eğitimsel ve öğrencilerden kaynaklanan nedenlere ilişkin olmak üzere üç farklı sonuç elde edilmiştir. Cristopher (2008) okul devamsızlıklarının nedeni olarak; hastalık ve yaralanma, okulu reddetme, psikolojik problemler, evsizlik ve fakirlik, erken yaşta gebelik, okul ortamı,

ailevi ve toplumsal şartlar, madde kullanımı ve okul içi şiddet şeklinde sıralamıştır. Altınkurt (2008) Öğrenci Devamsızlıklarının Nedenleri ve Devamsızlığın Akademik Başarıya Olan Etkisi isimli araştırmada, okul yönetiminden, öğretmenlerden, aileden, çevreden, akademik kaygıdan ve kişisel nedenlerden kaynaklanan olmak üzere altı farklı sonuca ulaşmıştır. Ince (2009) ilköğretim okulu öğrencilerine el yıkama alışkanlığının kazandırılması gerektiğini, ellerini yıkamayan çocukların bulaşıcı hastalıklara çok çabuk yakalandıklarını ve bu sebeple okula devamsızlık yaptıkları belirtilmiştir. Özbaş (2010) İlköğretim Okullarında Öğrenci Devamsızlığının Nedenleri isimli araştırmada öğrenci devamsızlıklarını okula geç kalma, ders devamsızlığı ve günlük devamsızlık olmak üzere üç farklı başlıkta incelemiştir. Veenstra and et al. (2010) yapmış olduğu çalışmanın sonucunda, çocuğun aile ve öğretmenlerle olan iletişim eksikliği ile sosyal yönlendirme yetersizliğinin okula devamsızlığın nedeni olduğudur. Yıldız ve Kula (2011) Elazığ İlindeki İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Devamsızlık Sebeplerini incelemiştir. Elde edilen en önemli sonuçlar; öğrencilerin, devamsızlığının en büyük sebebi olarak sağlık sorunlarını ve seviye belirleme sınavına hazırlanmalarını görmeleridir.

Yapılan araştırma sonucunda, Elazığ il merkezinde bulunan bazı okullarda, özellikle YİBO'larda öğrencilerin devamsız gün sayılarının arttığı gözlenmiştir (MEİ, 2010). Milli Eğitim İstatistik Biriminden elde edilen 2008-2009 eğitim öğretim yılı verilerine göre, Elazığ il merkezindeki ilköğretim okulları II. Kademe öğrencilerinin yapmış oldukları devamsızlık ortalaması 2.38 iken YİBO'da öğrenim gören öğrencilerin devamsızlık ortalaması 7.90'dır. Çalışmayı yapmaya teşvik eden sebeplerin başında da bu devamsızlık artışı yer almaktadır.

Okul idarelerinin ve akademik araştırmaların devamsızlık konusundaki görüş ve önerileri çok yönlü değerlendirilmelidir. Yapılan bu araştırmayla söz konusu problemin sebeplerinin belirlenmesi ve çözümü noktasında fikir edinilebileceği düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, 2009-2010 eğitim-öğretim yılında Elazığ il merkezindeki bir YİBO'nun ikinci kademesinde öğrenim gören 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin, öğrenci devamsızlıkları konusundaki görüşlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmanın gerçekleşmesinde tarama modelinden yararlanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekilde betimlemeyi amaçlamaktadır (Karasar, 2000).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırma evreni, 2009-2010 öğretim yılında Elazığ il merkezindeki bir YİBO'da 7 ve 8. sınıflarda öğrenim gören 169 öğrencinin tamamından oluşturmaktadır. Fakat bazı anketlerin tam olarak doldurulmaması ve bazı öğrencilerin okulda bulunmaması nedeniyle geçerli anket sayısı 137 olmuştur. 6. sınıfların evrene dâhil

edilmemesinin sebebi ise devamsızlık verilerinin bir önceki yıla ait olması ve bu sınıfları kapsamamasıdır.

Tablo 1. Öğrencilerin Kişisel Bilgileri

		f	%
Cinsiyet	Kız	38	27.7
	Erkek	99	72.3
Sınıf	7. sınıf	77	56.2
	8. sınıf	60	43.8
Doğum Yeri	Elazığ	104	75.9
	Elazığ Dışı	33	24.1
Anne ve baba birlikte mi yaşıyor?	Evet	126	92.0
	Hayır	6	4.4
Anne mesleği	Çalışıyor	7	5.1
	Çalışmıyor	127	92.7
Evinizde bilgisayar var mı?	Evet	13	9.5
	Hayır	124	90.5
Dershaneye gidiyor musun?	Evet	21	15.3
	Hayır	116	84.7
Ailenin aylık geliri	1000TL ve altı	110	80.3
	1000TL üzeri	27	19.7

137 öğrenciye uygulanan “Öğrenci Devamsızlık Nedenleri” anketinde yer alan bazı kişisel bilgiler Tablo 1’de verilmiştir. Elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

137 öğrencinin % 72.3 (99 kişi)’ü erkek, % 27.7 (38 kişi)’si kızdır. Öğrencilerin % 56.2 (77 kişi)’si 7. sınıfta, % 43.8 (60 kişi)’i 8. sınıfta öğrenim görmektedir. Öğrencilerin % 75.9 (104 kişi)’u Elazığ doğumlu olup, % 24.1 (33 kişi)’i Elazığ dışında başka bir ilde doğmuştur. Öğrencilerin % 92 (126 kişi)’sinin anne ve babası birlikte yaşarken, % 4.4 (6 kişi)’ünün anne babası ayrı yaşamaktadır. 5 kişinin ise anne veya babası hayatta değildir. % 92.7 (127 kişi)’sinin annesi çalışmazken sadece % 5.1 (7 kişi)’inin annesi çalışmaktadır. % 90.5 (124 kişi)’sinin evinde bilgisayar bulunmazken, sadece % 9.5 (13 kişi)’inin evinde bilgisayar vardır. Öğrencilerin % 84.7 (116 kişi)’si dershaneye gitmezken, % 15.3 (21 kişi)’ü dershaneye gitmektedir. Öğrencilerin % 80.3 (110 kişi)’inin ailelerinin aylık gelirleri 1000 TL veya altındayken, %19.7 (27 kişi)’nin ailelerinin aylık geliri 1000 TL üzerindedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Öncelikle konu ile ilgili daha önce yapılmış yerli ve yabancı kaynaklardan yararlanılarak literatür taraması yapılmıştır. Devamsızlık nedenlerini belirleyebilmek için 100 adet soru hazırlanmıştır. Uzman görüşleri alındıktan sonra soru sayısı 25'e düşürülmüştür. Anket sorularının aksayan yönlerini belirleyebilmek için pilot uygulama gerçekleştirilmiş olup (50 öğrenciye), öğrencilere uygulanan likert tipi ölçeğin güvenilirlik çalışması için; faktör analizi yapılmış Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett's Test'inde KMO= .917 çıkmış olup, ölçeğin Cronbach's Alpha değeri Alpha= .915 olarak bulunmuştur. Değerlerin yüksek çıkması nedeniyle devamsızlık ile ilgili sorularda herhangi bir değişiklik yapılmadan yazılı izinlerle alınarak öğrencilere uygulanmıştır.

Yatılı Bölge Okullarındaki Öğrenci devamsızlıklarının nedenleri ile ilgili öğrencilerin görüşlerini ortaya koymak için bu araştırmada nicel veri toplama aracı kullanılmıştır. Nicel veri toplama aracı için araştırmacı tarafından öğrencilere uygulanmak üzere, "Öğrenci devamsızlık nedenleri" anketi hazırlanmıştır. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgiler (29 soru), ikinci bölümde devamsızlık sebeplerine ilişkin (25 soru) sorular yer almaktadır.

Bu 25 soru içeriklerine göre bireysel nedenler, öğretmenlerden kaynaklanan nedenler, okul ve okul idaresinden kaynaklanan nedenler, ailevi nedenler, sağlık problemlerinden kaynaklanan nedenler, çevre kaynaklı nedenler olmak üzere altı gruba ayrılmıştır.

Bireysel nedenler grubunda, "Sabahları uyanamayıp geç kaldığımda, yorucu bir günden sonra dinlenmek için, bir sonraki gün zor bir dersin sınavına hazırlandığımda, derslere hazırlanamadığımda, telafisi mümkün olan derslerin bulunduğu günlerde, resmi tatillerden önceki ya da sonraki günlerde"

Öğretmenlerden kaynaklanan nedenler grubunda, "sevmediğim derslerin olduğu günlerde, iletişimimin iyi olmadığı öğretmenlerin dersi olduğu günlerde, okulu sevmediğimden ve faydalı görmediğimden, performans görevlerinin olduğu günlerde"

Okul ve okul idaresinden kaynaklanan nedenler grubunda, "ihtiyacım olduğunda okul idaresi tarafından izin verilmediğinden, derslerle ilgili araç gereçlerimin yetersiz olmasından, zor derslerin aynı güne toplanmasından, okulun fiziki şartlarının uygun olmamasından"

Ailevi nedenler grubunda, "aileme yardım etmem gerektiği için, ailemin geçimine katkı sağlamak için bir işte çalıştığım, okula gidecek kadar harçlığım olmadığımda, kardeşime bakmakla görevli olduğumda, ailevi nedenlerden dolayı"

Sağlık nedenleri grubunda, "sağlık problemlerimin olduğu günlerde, nüfus yaşımla fiziki yaşımla farklı olmasından dolayı"

Çevre kaynaklı nedenler grubunda, "seviye belirleme sınavına çalışmak için okulun son günlerinde, dershaneye daha çok zaman ayırdığımdan, ara sıra arkadaşlarımla bir yerde eğlenmek için, ders dışı etkinliklere ve sosyal faaliyetlere katılacağım günlerde" sorularına yer verilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Ankete katılan öğrencilerin devamsızlık hakkındaki görüşlerini belirleyebilmek için yapılan çalışmada frekans ve yüzdelerden faydalanılmıştır. Araştırmanın tüm istatistiksel analizleri SPSS 19.0 programında yapılmıştır.

3. BULGULAR ve YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde; Katılımcı öğrencilerin görüşleri yer almaktadır.

Tabloların altında yer alan yüzde oranları, “Kararsızım, Katılıyorum, Tamamen Katılıyorum” oranlarının toplanması sonucu oluşturulmuştur.

3.1. Bireysel Nedenler

Öğrencilerin, okul devamsızlıklarını etkileyen bireysel nedenler hakkındaki görüşlerini belirleyebilmek için veri toplama aracında 6 maddeye yer verilmiştir. Öğrencilerin bu maddelere verdikleri yanıtların dağılımı Tablo 3.1’de verilmiştir.

Tablo 3.1. Okul Devamsızlıklarını Etkileyen Bireysel Nedenler

Maddeler	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1	86	62.7	19	13.9	16	11.7	6	4.4	10	7.3
2	59	43.1	19	13.9	24	17.5	25	18.2	10	7.3
3	62	45.3	21	15.3	16	11.7	23	16.8	15	10.9
4	75	54.7	26	19.0	16	11.7	12	8.8	8	5.8
5	82	59.9	21	15.3	13	9.5	13	9.5	8	5.8
6	48	35.0	15	10.9	22	16.1	20	14.6	32	23.4

Tablo 3.1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin %23.4’ü sabahları uyanamayıp geç kaldığımda (madde 1), %43.0’i yorucu bir günden sonra dinlenmek için (madde 2), %39.4’ü bir sonraki gün zor bir dersin sınavına hazırlandığımda (madde 3), %26.3’ü derslere hazırlanamadığımda (madde 4), 24.8’i telafisi mümkün olan derslerin bulunduğu günlerde (madde 5), %54.1’i resmi tatillerden önceki ya da sonraki günlerde (madde 6), devamsızlık yapmasında kararsızım ya da daha üst düzeyde görüş belirtmişlerdir.

Okul devamsızlıklarını etkileyen bireysel nedenlerden “resmi tatillerden önceki ya da sonraki günlerde” maddesinin diğer maddelere oranla daha fazla olduğu görülmektedir.

3.2. Öğretmenlerden Kaynaklanan Nedenler

Öğrencilerin, okul devamsızlıklarını etkileyen öğretmen kaynaklı nedenler hakkındaki görüşlerini belirlemek için veri toplama aracında 4 maddeye yer verilmiştir. Öğrencilerin bu maddelere verdikleri yanıtların dağılımı Tablo 3.2’de verilmiştir.

Tablo 3.2. Okul Devamsızlıklarını Etkileyen Öğretmen Kaynaklı Nedenler

Maddeler	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
7	90	65.7	25	18.2	8	5.8	8	5.8	6	4.4
8	87	63.5	18	13.1	12	8.8	14	10.2	6	4.4
9	92	67.2	22	16.1	9	6.6	6	4.4	8	5.8
10	90	65.7	22	16.1	16	11.7	2	1.5	7	5.1

Tablo 3.2 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin %16.0’ı sevmediğim derslerin olduğu günlerde (madde 7), %23.4’ü iletişimimin iyi olmadığı öğretmenlerin dersi olduğu günlerde (madde 8), %16.8’i okulu sevmediğimden ve faydalı görmediğimden (madde 9), % 18.3’ü performans görevlerinin olduğu günlerde (madde 10) devamsızlık yapmasında kararsızım ya da daha üst düzeyde görüş belirtmişlerdir.

Okul devamsızlıklarını etkileyen öğretmen kaynaklı nedenlerden “iletişimimin iyi olmadığı öğretmenlerin dersi olduğu günlerde” maddesinin diğer maddelere oranla daha fazla olduğu düşünülmektedir.

3.3. Okul ve Okul İdaresinden Kaynaklanan Nedenler

Öğrencilerin okul devamsızlıklarını etkileyen okul ve okul idarecileri kaynaklı nedenler hakkındaki görüşlerini belirlemek için veri toplama aracında 4 maddeye yer verilmiştir. Öğrencilerin bu maddelere verdikleri yanıtların dağılımı Tablo 3.3’de verilmiştir.

Tablo 3.3. Okul Devamsızlıklarını Etkileyen Okul ve Okul İdaresi Kaynaklı Nedenler

Maddeler	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
11	59	43.1	34	24.8	21	15.3	13	9.5	10	7.3

12	93	67.9	16	11.7	9	6.6	10	7.3	9	6.6
13	82	59.9	21	15.3	14	10.2	11	8.0	9	6.6
14	85	62.0	25	18.2	12	8.8	8	5.8	7	5.1

Tablo 3.3 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin %32.1'i ihtiyacım olduğunda okul idaresi tarafından izin verilmediğinden (madde 11), %20.5'i derslerle ilgili araç gereçlerimin yetersiz olmasından (madde 12), %24.8'i zor derslerin aynı güne toplanmasından (madde 13), %19.7'si okulun fiziki şartlarının uygun olmamasından (madde 13) dolayı devamsızlık yapmasında kararsızım ya da daha üst düzeyde görüş belirtmişlerdir.

Okul devamsızlıklarını etkileyen okul ve okul idaresi kaynaklı nedenlerden "ihtiyacım olduğunda okul idaresi tarafından izin verilmediğinden" maddesinin diğer maddelere oranla daha fazla olduğu düşünülmektedir.

3.4. Ailevi Nedenler

Öğrencilerin okul devamsızlıklarını etkileyen aileden kaynaklı nedenler hakkındaki görüşlerini belirlemek için veri toplama aracında 5 maddeye yer verilmiştir. Öğrencilerin bu maddelere verdikleri yanıtların dağılımı Tablo 3.4'de verilmiştir.

Tablo 3.4. Okul Devamsızlıklarını Etkileyen Aile Kaynaklı Nedenler

Maddeler	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
15	62	45.3	22	16.1	15	10.9	27	19.7	11	8.0
16	91	66.4	18	13.1	5	3.6	15	10.9	8	5.8
17	90	65.7	21	15.3	10	7.3	10	7.3	6	4.4
18	80	58.4	18	13.1	20	14.6	10	7.3	9	6.6
19	87	63.5	19	13.9	8	5.8	11	8.0	12	8.8

Tablo 3.4 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin %38.6'sı aileme yardım etmem gerektiği için (madde 15), %20.3'ü ailemin geçimine katkı sağlamak için bir işte çalıştığım için (madde 16), %19.0'ı okula gidecek kadar harçlığım olmadığında (madde 17), %28.5'i kardeşime bakmakla görevli olduğumda (madde 18), %22.6'sı ailevi nedenlerden dolayı (madde 19) devamsızlık yapmasında kararsızım ya da daha üst düzeyde görüş belirtmişlerdir.

Öğrenci devamsızlıklarını etkileyen aile kaynaklı nedenlerden “aileme yardım etmem gerektiği için” maddesinin diğer maddelere oranla daha fazla olduğu düşünülmektedir.

3.5. Sağlık Problemlerinden Kaynaklanan Nedenler

Öğrencilerin okul devamsızlıklarını etkileyen sağlık kaynaklı nedenler hakkındaki görüşlerini belirlemek için veri toplama aracında 2 maddeye yer verilmiştir. Öğrencilerin bu maddelere verdikleri yanıtların dağılımı Tablo 3.5’de verilmiştir.

Tablo 3.5. Okul Devamsızlıklarını Etkileyen Sağlık Kaynaklı Nedenler

Maddeler	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
20	39	28.5	13	9.5	21	15.3	29	21.2	35	25.5
21	91	66.4	15	10.9	13	9.5	7	5.1	11	8.0

Tablo 3.5 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin %62.0’ı sağlık problemlerimin olduğu günlerde (madde 20), %22.6’sı nüfus yaşımla fiziki yaşımla farklı olmasından dolayı (madde 21) devamsızlık yapmasında kararsızım ya da daha üst düzeyde görüş belirtmişlerdir.

Öğrenci devamsızlıkları etkileyen sağlık kaynaklı nedenlerden “sağlık problemlerimin olduğu günlerde” maddesinin diğer maddelere oranla daha fazla olduğu düşünülmektedir.

3.6. Çevre Kaynaklı Nedenler

Öğrencilerin okul devamsızlıklarını etkileyen çevre kaynaklı nedenler hakkındaki görüşlerini belirlemek için veri toplama aracında 4 maddeye yer verilmiştir. Öğrencilerin bu maddelere verdikleri yanıtların dağılımı Tablo 3.6’da verilmiştir.

Tablo 3.6. Okul Devamsızlıklarını Etkileyen Çevre Kaynaklı Nedenler

Maddeler	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
22	52	38.0	23	16.8	13	9.5	23	16.8	26	19.0
23	91	66.4	18	13.1	6	4.4	10	7.3	12	8.8
24	73	53.3	18	13.1	21	15.3	16	11.7	9	6.6

25	57	41.6	26	19.0	10	7.3	31	22.6	13	9.5
----	----	------	----	------	----	-----	----	------	----	-----

Tablo 3.6 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin %45.3'ü seviye belirleme sınavına çalışmak için okulun son günlerinde (madde 22), %20.5'i dershaneye daha çok zaman ayırdığından (madde 23), %33.6'sı ara sıra arkadaşlarıyla bir yerde eğlenmek için (madde 24), %39.4'ü ders dışı etkinliklere ve sosyal faaliyetlere katılacağı günlerde (madde 25) devamsızlık yapmasında kararsızım ya da daha üst düzeyde görüş belirtmişlerdir.

Öğrenci devamsızlıklarını etkileyen çevre kaynaklı nedenlerden “seviye belirleme sınavına çalışmak için okulun son günlerinde” maddesinin diğer maddelere oranla daha fazla olduğu düşünülmektedir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne ve babalarının eğitim seviyelerinin genel olarak düşük olduğu (annelerin % 86.1'i ilkököl mezunu veya okur yazar değil iken, babaların % 79.5'i ortaokul veya ilkököl mezunu), % 90'ının aylık geliri 1000TL veya altında olduğu, % 84.7'sinin dershaneye gitmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar, YİBO'larda öğrenim gören öğrencilerin genel olarak sosyo-ekonomik yönden zayıf olduğunu göstermektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı İstatistik Biriminden elde edilen veriler doğrultusunda, YİBO öğrencilerinin yapmış oldukları devamsızlıkların il ortalamasının çok üzerinde olduğu (il ortalaması 2.38 iken YİBO ortalaması 7.90) görülmüştür.

Yapılan araştırma neticesinde, bu devamsızlıkların en büyük sebebi olarak % 62.0 ile sağlık problemleri, % 54.1 ile resmi tatillerin öncesi veya sonrası, % 45.3 ile SBS sınavına hazırlanmak olduğu gösterilebilir.

Yapmış olduğumuz çalışma neticesinde, öğrencilerin yapmış oldukları devamsızlıkların en büyük sebebi % 62.0 ile sağlık problemleri olduğu görülmektedir. Konu ile ilgili daha önce yapılmış olan bazı çalışmalarda sonucumuzu desteklemektedir. Yıldız ve Kula (2011) tarafından ilköğretim okulu öğrencilerinin devamsızlıklarıyla ilgili yapılan çalışmada öğrenci devamsızlıklarının en büyük sebebi olarak sağlık problemlerini ve SBS sınavlarını gösterirken, Cristopher (2008) okul devamsızlıklarının nedeni olarak; hastalık ve yaralanma, okulu reddetme, psikolojik problemleri, İnçe (2009) ilköğretim okulu öğrencilerine el yıkama alışkanlığının kazandırılması gerektiğini, ellerini yıkamayan çocukların bulaşıcı hastalıklara çok çabuk yakalandıklarını ve bu sebeple okula devamsızlık yaptıkları belirtilmiştir.

Okul ortamı birçok sağlık sorunlarını oluşturabilecek risk taşımaktadır. Öğrencilerin günde en az altı saat kapalı sınıflarda bulunmaları, birbirleriyle temasları, ortak eşya kullanmaları bulaşıcı hastalıkların artmasını ve hızlı yayılmasını kolaylaştırır. Bu problemlerin önlenmesi için sürekli sağlık taramalarının gerçekleştirilmesi, hijyen konularında eğitim verilmesi, her kademede bayan personelin bulundurulması (usta öğretici, temizlik personeli gibi) ve çevre koşullarının düzeltilmesi gibi çalışmaların yapılması gerekmektedir. Bu çalışmaların tam anlamıyla

gerçekleştirilebilmesi için tüm okullarda okul hemşirelerinin görevlendirilmesi gerekmektedir.

Yatılı İlköğretim Bölge Okullarında öğrenim gören öğrencilerin bir diğer devamsızlık nedeni ise % 54.1 ile resmi tatillerin öncesi veya sonrasındır. Yatılı kalan öğrencilerin ailelerini özledikleri bu yüzden tatilleri uzun tuttukları düşünülmektedir. YİBO'ların kurulmasıyla birlikte köy okulları atıl hale gelmiştir. Bu durum, velilerin büyük bir çoğunluğunun okul ile irtibatının kesilmesine neden olmuştur. YİBO'larda kalan öğrencilerin ailelerini çok çabuk özlemelerinin önüne geçebilmek için ailelerin okul ile olan irtibatlarının tekrar sağlanması gerekmektedir. Ev gezilerinin yapılması, okulda çeşitli etkinlikler düzenlenmesi, devamsızlık yapan öğrencilerin tespit edilerek devamsızlık yaptıkları dönemlerde belirli sorumlulukların verilmesi, sosyal ve sportif etkinliklerin artırılması, gezilerin düzenlenmesi gibi çalışmaların etkili olacağı düşünülmektedir.

Devamsızlığın bir başka nedeni % 45.3 ile SBS (Seviye Belirleme Sınavı)'dır. Öğrencilerin çoğunluğunun dershaneye gitmemesi (% 84.7) özellikle okulun son günlerinde devamsızlık yaparak evlerinde ders çalışmalarına sebep olmaktadır. Fakat 6. ve 7. sınıflarda SBS'nin kaldırılmasının doğru bir karar olduğu, bu kararın öğrenci devamsızlıklarını olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Özellikle 8. sınıflara yönelik olarak okulun son günlerinde konuların tekrarlanması ve sınava yönelik test çözümlerinin öğrencileri okulda tutabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Altınkurt, Y. (2008). Öğrenci Devamsızlıklarının Nedenleri ve Devamsızlığın Akademik Başarıya Olan Etkisi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 129-142.
- Cengiz, Z. (2008). "T.C Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Yatılı ve Pansiyonlu İlköğretim Okulların Tarihsel Gelişimi" Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Cristopher, A. K. (2008). School absenteeism and school refusal behavior in youth: A contemporary review. *Clinical Psychology Review*, 28, 451-471.
- Çınkır, Ş. (2004). Okulda Etkili Öğretmen-Öğrenci İlişkisinin Yönetimi, *Milli Eğitim Dergisi*, 161.
- Ertürk, S. (1997). Eğitimde Program Geliştirme, Ankara: Meteksan Matbaacılık.
- Filiz, K. ; Özçalıkıuşu, O. (2001). Hatay İli Yatılı İlköğretim Bölge Okullarında Okuyan Öğrencilerin Boş Zaman Alışkanlıkları. *Atatürk Üniversitesi BESYO, Beden Eğitimi ve Spor Dergisi*, 1 (3).
- Guinan, M. ; McGuckin, M. ; Ali, Y. (2002). The effect of a comprehensive handwashing program on absenteeism in elementary schools. *Am J infect Contral*, 30 (4), 217-20.
- Güler, G.; Kubilay, G. (2004). Bir İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Fiziksel Bakım Sorunlarının Belirlenmesi. *C.Ü. Tıp Fakültesi Dergisi*, 26 (2), 60-65.
- Inqe, N.-B. (2009). Mandatory handwashing in elementary schools reduces absenteeism due to infectious illness among pupils: A pilot intervention study. *American Journal Of Infection Contral*, 37 (10), 820-826.

- Işıkoğlu, Y. (2007). “Hakkâri İlinde Bulunan Yatılı İlköğretim Bölge Okullarının Olanakları ve Sorunları”, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kadı, Z. (2000). “Adana İli Merkezindeki İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sürekli Devamsızlık Nedenleri”, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Kalafat, S. (2007). Eğitim Psikolojisi (Dü: Ersanlı, K. ; Uzman, E.), İstanbul.
- Karasar, N. (2000). Bilimsel araştırma yöntemi (12. Basım). Ankara: Nobel.
- Kılıç, D. (2001). “Yatılı İlköğretim Bölge Okulları İle Diğer İlköğretim Okullarının Toplumsal Fonksiyonlarını Gerçekleştirme Düzeylerinin Karşılaştırılması”. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- MEB Mevzuat Bankası (10 Mart 2012). İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, Erişim: http://mevzuat.meb.gov.tr/html/225_0.html.
- MEB (25 Kasım 2010). 6 ve 7. Sınıflar Seviye Belirleme Sınavı Sonuçları, Erişim: http://www.meb.gov.tr/sinavlar/SayisalVeriler/2010SBS_6_7Sayisal_Bilgiler.pdf
- Özbaş, M. (2010). İlköğretim Okullarında Öğrenci Devamsızlığının Nedenleri. Erzincan Üniversitesi Eğitim ve Bilim Dergisi, 35 (156), 32-44.
- Pehlivan, Z. (2006). “Resmi Genel Liselerde Öğrenci Devamsızlığı Ve Buna Dönük Okul Yönetimi Politikaları (Ankara İli Örneği)”, Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Rogge, J.-U. (2001). Çocuklar Büyüyor (Çev: G. Bilgili). Hamburg: Rota Yayınları.
- Soysal, A. ; Giray, H. ; Şevken, S. (2008). İzmir Kemalpaşa İlçesindeki İlköğretim Okullarının Çevre Sağlığı Açısından Değerlendirilmesi. TAF Preventive Medicine Bulletin,7 (5), 385-390.
- Ünal, E. (2004). İlköğretim Okullarında, Profesyonel Olmayan Rehberlik Çalışmaları ve Eksikliği Hissedilen Hizmetler. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya.
- Veenstra, R. ; Lindenberg, S. ; Tinga, F.; Ormel, J. (2010). Truancy in late elementary and early secondary education: The influence of social bonds and self-control—the TRAILS study. International Journal Of Behavioral Development, 34 (4), 302-310.
- Weitzman, M. ; Klerman, L. ; Lamb, G. ; Menary, J. ; Alpert, J. (1982). School Absence: A Problem for the Pediatrician. Pediatrics, 69 (6), 739-746.
- Yapıcı, M. (2008). Okulun Sorumluluk Üstlenmediği Sorunlar. Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi, 8 (1).
- Yavuzer, H. (1996). Çocuk ve Suç, İstanbul: Remzi Kitabevi, 8. Basım.
- Yenihiyat, S. A. (2007). “İlköğretim Öğrencilerinin Matematik Kaygısı İle Öğretmen Tutumları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi”, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yeşilyaprak, B. (2005). Eğitimde Rehberlik Hizmetleri (Gelişimsel Yaklaşım) (Gözden geçirilmiş 12. b.), Ankara: Nobel.
- Yıldız, M., ve Kula, Ş. K. (2011). Elazığ ilindeki ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin devamsızlık sebeplerinin incelenmesi. Fırat Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, 23 (2), 133-140.

